

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 14.10.2009
COM(2009) 534 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО
СЪВЕТА**

Косово* — към осъществяване на своята европейска перспектива

---

* Съгласно Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН

1. ЦЕЛ НА НАСТОЯЩОТО СЪОБЩЕНИЕ

В Стратегията си за разширяване от 2008 г. Комисията обяви своето намерение да представи проучване за тази възможност по отношение на Косово¹. През декември 2008 г. Съветът приветства предложението на Комисията да представи проучване, в което се разглеждат средствата за по-нататъшно политическо и социално-икономическо развитие на Косово. Той подчерта желанието на ЕС да подпомогне икономическото и политическото развитие на Косово посредством ясна европейска перспектива, в съответствие с европейската перспектива за региона.

През април 2005 г.² Комисията представи съобщение за Косово. Комисията уведомяваше редовно държавите-членки на ЕС за развитието в Косово. Целта на настоящото съобщение е да направи преглед на развитието от 2005 г. насам, да посочи предизвикателствата пред Косово по пътя му към Европа, да потвърди мерките, които трябва да бъдат предприети от негова страна за преодоляването на тези предизвикателства, и да предложи на Общността средства, с които тя да помогне на Косово да продължи своето политическо и социално-икономическо развитие. Тъй като Косово споделя своята европейска перспектива с останалата част от Западните Балкани, регионалният контекст е от особено значение. Косово трябва да бъде в крак с развитието в региона, за да насърчава икономическия растеж и да спомага за политическата стабилност. Това е в интерес на Косово, а така също и в интерес на Западните Балкани и Европейския съюз като цяло.

Косово обяви независимостта си на 17 февруари 2008 г. Към днешна дата, независимостта на Косово е призната от 62 държави. Косово прие и конституция, която се основава на Всеобхватното предложение за уреждане на статута на Косово. Международният граждански представител (МГП) наблюдава изпълнението на това предложение³.

Мисията на Обединените нации в Косово (UNMIK) бе преконфигурирана; Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации продължава да се прилага. Функциите на UNMIK включват мониторинг и докладване, улесняване на представителството на Косово в чужбина и на диалога Прищина—Белград, както и дейности, свързани с практически въпроси относно районите на Косово с преобладаващо сръбско население⁴.

По искане на Генералната асамблея на ООН, Международният съд подготвя консултативно становище за това дали декларацията за независимост на Косово е в съответствие с международното законодателство. Становището на Съда се очаква през 2010 г.

---

¹ Съгласно Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН.

² *Европейско бъдеще за Косово* — COM(2005) 156, 20.4.2005 г.

³ МГП докладва на Международната ръководна група за Косово

⁴ Доклад от Генералния секретар на ООН за Временната административна мисия на Обединените нации в Косово (UNMIK) с цел предоставяне на информация на членовете на Съвета за сигурност на 12 юни 2008 г.

2. АНГАЖИМЕНТЪТ НА ЕС КЪМ КОСОВО

Държавите-членки на ЕС вземат решение за отношенията си с Косово в съответствие с националната практика и международното законодателство. 22 държави-членки на ЕС признаха независимостта на Косово. Липсата на съгласувана позиция за статута на Косово не пречи на ЕС да поеме значителен ангажимент към Косово.

ЕС назначи специален представител на ЕС⁵, който да дава насоки и да подкрепя политическия процес в Косово и да гарантира съгласуваност на действията на ЕС. Също така, ЕС разгърна в Косово⁶ своята най-голяма до днес цивилна мисия в рамките на Европейската политика за сигурност и отбрана. Мисията EULEX наблюдава, ръководи и съветва Косово по въпросите на правовата държава, и по-специално полицията, правосъдието и митниците, и носи някои изпълнителски отговорности.

Косово участва в Процеса на ЕС за стабилизиране и асоцииране на Западните Балкани. През март 2007 г. бяха създадени подобрени структури на Механизма за проследяване на процеса на стабилизиране и асоцииране. Те осигуряват възможност за редовен диалог по въпросите на иновацията, вътрешния пазар, доброто управление, селското стопанство, икономиката и инфраструктурата. В документа за Европейско партньорство от 18 февруари 2008 г.⁷ ЕС определи приоритети за реформи в Косово.

През юли 2008 г., Комисията организира донорска конференция за Косово, в резултат на която бяха поети ангажименти на стойност 1,2 млрд. EUR, включително над 500 млн. EUR от бюджета на Общността. ЕС и неговите държави-членки поеха ангажимент на стойност почти 800 млн. EUR. Косово продължава да получава финансова помощ от ЕС по Инструмента за предприсъединителна помощ, CARDS⁸, Инструмента за стабилност и други инициативи. Косово продължава да бъде допустима за макро-финансова помощ.

3. НАПРЕДЪКЪТ НА КОСОВО КЪМ ЕВРОПА

В съобщението си от 2005 г. *„Европейско бъдеще за Косово“*, вниманието на Комисията бе насочено към икономическите аспекти на развитието на Косово, институционалното изграждане и регионалния контекст. Косово постигна известен напредък в тези сфери от 2005 г. насам, но продължават да са налице важни предизвикателства.

В своите доклади за напредъка от 2006 г. насам Комисията потвърждава, че Косово е постигнало напредък към сближаването с Европейските стандарти. Представянето на средносрочна рамка за разходите през 2008 г. и 2009 г. отбеляза напредък към устойчива фискална рамка за Косово. През юни 2009 г., Косово стана член на Международния валутен фонд и Световната банка. Създаването на Агенцията за координация на развитието и европейска интеграция през 2008 г. е важна стъпка към подобряване на координацията на донорите от страна на Косово и на усилията на Косово за сближаване с Европа. Косово участва в работата по Пакта за стабилност и

⁵ Съвместно действие на Съвета 2008/123/ОВППС от 4 февруари 2008 г.

⁶ Съвместно действие на Съвета 2008/124/ОВППС от 4 февруари 2008 г.

⁷ Решение 2008/213/ЕО на Съвета.

⁸ Помощ от Общността за възстановяване, развитие и стабилизиране

преобразуването му в Съвет за регионално сътрудничество. Косово участва в редица инициативи за регионално сътрудничество⁹.

Въпреки това, в процеса на сближаването си с ЕС, Косово трябва да съчетае приемането на законодателството с адекватно изпълнение и правоприлагане. Сивият сектор заема голяма част в икономиката на Косово и икономическото управление, регулаторната рамка и бизнес средата продължават да бъдат сфери, които будят безпокойство. Предприятията в Косово нямат капацитет за износ. Косово трябва да подобри обхвата и ефикасността на своята система за социална закрила и да премине към по-стратегически подход за трудова заетост. Публичната администрация на Косово продължава да бъде слаба. Участието на Косово в регионални форуми е все по-трудно. Централноевропейското споразумение за свободна търговия не можа да разреши проблема с блокирането на износа на Косово за Сърбия и транзитната търговия към Босна и Херцеговина.

4. РЕЗУЛТАТИ, СВЪРЗАНИ С ЕВРОПЕЙСКАТА ПЕРСПЕКТИВА НА КОСОВО

ЕС е посочвал многократно, че европейската перспектива на Косово е част от тази на региона. През декември 2007 г. Европейският съвет потвърди, че ЕС би бил готов да подпомогне икономическото и политическото развитие на Косово посредством ясна европейска перспектива в съответствие с европейската перспектива за региона. През февруари 2008 г. Съветът потвърди ангажимента си за цялостна и ефективна подкрепа за европейската перспектива за Западните Балкани и призова Комисията да използва инструменти на Общността за насърчаване на икономическото и политическото развитие и да предложи на региона като цяло конкретни мерки с цел постигане на напредък в тази насока. През декември 2008 г. ЕС подчерта отново желанието си да подпомогне икономическото и политическото развитие на Косово посредством ясна европейска перспектива в съответствие с европейската перспектива за региона.

Регионът постигна значителен напредък в сферата на европейската интеграция. Всички страни договориха споразумения за стабилизиране и асоцииране с ЕС. Хърватия и бивша югославска република Македония имат статут на страни кандидатки. По искане на Съвета Комисията подготвя становище относно подадената от Черна гора кандидатура за членство. Съветът получи кандидатура за членство от Албания. Косово трябва да бъде в крак с тези развития в интерес на политическата стабилност и икономическия напредък на региона.

В Съобщението си „*Западните Балкани: укрепване на европейската перспектива*“¹⁰ от март 2008 г., Комисията посочи инструментите на Общността за насърчаване на демократичната реформа, икономическия напредък и добросъседските отношения. Косово е изправено пред редица важни предизвикателства, за чието преодоляване биха

---

⁹ Косово участва в Договора за енергийна общност (ЕТС), Споразумението за общо европейско авиационно пространство (ЕСАА), Обсерваторията за транспорта в Югоизточна Европа (SEETO), Централноевропейското споразумение за свободна търговия (CEFTA) и Хартата на ЕС за малките предприятия. Косово се присъедини към Инициативата за широколентови връзки в Югоизточна Европа (bSEE), Инициативата за електронни комуникации в Югоизточна Европа (eSEE), Регионалното училище за публична администрация (ReSPA), Инициативата за сътрудничество в Югоизточна Европа (SECI), две регионални инициативи в сферата на околната среда (RENA и ECENA) и инициативата за Спогодба за инвестициите. Този списък не е изчерпателен.

¹⁰ „Западните Балкани: укрепване на европейската перспектива“, COM(2008) 127, 5.3.2008 г.

спомогнали инструментите на Общността. Ползите, които Косово може да извлече от тези инструменти, зависят от напредъка на страната по пътя към реформа. Косово трябва да консолидира своята европейска програма, да гарантира устойчиво социално-икономическо развитие, да подобри секторното сближаване и да се ангажира конструктивно с регионално сътрудничество. ЕС може да подпомогне тези усилия на Косово.

Комисията приветства факта, че независимо от различните позиции на държавите-членки на ЕС по отношение на статута на Косово, подходът на различията относно признаването, но на единство в ангажимента осигурява конструктивна основа за напредък. В съответствие със заключенията на Съвета, ЕС може да одобри мерки за подпомагане на политическото и икономическото развитие на Косово, без това да засяга позициите на държавите-членки на ЕС относно неговия статут.

5. КОНСОЛИДИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПРОГРАМА НА КОСОВО

Косово потвърди многократно решимостта си да постигне напредък по своята европейска програма. Сближаването с ЕС продължава да бъде движеща сила за реформата в Косово. През април 2008 г. Косово прие своя План за европейска интеграция. През август 2009 г. Косово актуализира своя План за действие по Европейското партньорство.

Заключенията в Доклада за напредъка на Косово от 2009 г. потвърждават, че Косово е изправено пред големи предизвикателства. Косово трябва да постигне по-нататъшен напредък при установяването и консолидирането на правовата държава и трябва да подобри функционирането на своята съдебна система. Косово трябва да постигне трайни резултати в борбата с корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност, като демонстрира конкретни резултати. Също така Косово трябва да укрепи капацитета, независимостта и професионализма на своята публична администрация и да подобри своята бизнес среда, включително регулирането, надзора и корпоративното управление. Косово трябва да гарантира пълна прозрачност при назначенията на висши държавни служители, както и това, че възлагането на обществени поръчки става в съответствие с критериите за независимост, обективност и прозрачност. Косово трябва да въведе устойчива макро-икономическа и фискална политика.

Косово трябва да гарантира, че местните избори, предвидени за ноември 2009 г., ще се проведат по честен и прозрачен начин. Малцинствените общности трябва да бъдат изцяло ангажирани с процеса на децентрализация. Косово трябва да подобри закрилата на сръбското и другите малцинства и да подобри диалога и помиряването между общностите. Социалното сближаване трябва да се подобри. Косово трябва да създаде ефикасна и ефективна публична администрация. Подготвяйки своето законодателство Косово следва да използва пълноценно и своевременно международните експертни знания, с които разполага. Приоритетът трябва да бъде гарантиране на правилното изпълнение на приетото законодателство, включително определяне на подходящия персонал и оборудване. От решаващо значение е Косово да възприеме конструктивен и прагматичен подход към регионалното сътрудничество.

Комисията предлага да насочи ресурси от ИПП в подкрепа на правовата държава, реформата на публичната администрация и усилията за подобряване на бизнес средата

в Косово, и в частност посредством туининг проекти. Ще се разгледат и възможностите за подкрепа на инфраструктурата.

6. ПО-ГОЛЯМО СБЛИЖАВАНЕ НА ГРАЖДАНИТЕ НА КОСОВО С ЕС

Редица държави от региона постигнаха значителен напредък в сферата на свободата на придвижване. В замяна на споразуменията за реадмисия те успяха да сключат споразумения с ЕС за облекчаване на визовия режим. Пътните карти за либерализиране на визовия режим предоставиха важни насоки по въпроси като сигурността на документите, борбата с организираната престъпност, миграцията и гранична сигурност. Посредством диалог на равнище висши служители се извършва мониторинг и оценка на напредъка. Перспективата за безвизов режим на пътуване бе мощен стимул за тези държави за извършването на реформи. В резултат на това Комисията предложи изменения на съответния регламент на Съвета¹¹, което позволи гражданите на бивша югославска република Македония, Черна гора и Сърбия да могат да пътуват без визи от януари 2010 г. Гражданите на Албания и Босна и Херцеговина също биха могли да се ползват от тази възможност, веднага щом тези страни изпълнят останалите изисквания.

През юли 2008 г. Косово започна да издава свои собствени паспорти. Процесът на кандидатстване за визи за отделните граждани на Косово бе улеснен. Повечето държави-членки на ЕС използват гъвкавостта, предложена от законодателството на ЕС, за опростяване на процедурите за издаване на визи за кратък престой на отделни граждани на Косово.

Гражданите на Косово трябва да се възползват в по-голяма степен от сближаването с ЕС, включително възможността за безвизов режим на пътуване в ЕС. Това е възможно единствено ако Косово съумее да гарантира, че съответните реформи се прилагат и правилата и процедурите се спазват, така че да се сведат до минимум съответните рискове за сигурността на държавите-членки на ЕС. Отправната точка за тези реформи е правилното функциониране на споразуменията за реадмисия. Косово трябва да адаптира своето законодателство, да укрепи своя административен капацитет за обработване на заявленията за реадмисия и да прилага ефективна стратегия за реинтеграция. Също така Косово трябва да подобри сигурността на своите граници и да обезпечи управлението на гражданските регистри и издаването на документи.

Комисията предлага да се премине към структуриран подход с цел по-голямо сближаване на гражданите на Косово с ЕС, посредством диалог по визовия режим с перспективата за евентуалното му либерализиране, когато бъдат предприети необходимите реформи. Въз основа на задълбочена оценка Комисията предлага да изготви проект на всеобхватна стратегия с цел да насочи усилията на Косово за изпълнение на изискванията на ЕС за либерализиране на визовия режим. Тази стратегия ще съдържа критерии за измерване на напредъка на Косово в контекста на диалог по визовия режим, и ще бъде представена на Съвета за информация.

Комисията ще извършва редовна оценка на напредъка на Косово при изпълнението на тази стратегия въз основа на мисиите за оценка от страна на експерти от държавите-членки и от Комисията. Комисията ще подкрепя Косово при изпълнението на стратегията с техническа и финансова помощ. В допълнение, с оглед на по-широката

---

¹¹ Регламент (ЕО) № 539/2001 на Съвета.

рамка на правовата държава като цяло и въз основа на дейностите на EULEX, Комисията ще проучи възможността за участие на Косово в инициативите за съдебно сътрудничество на регионално равнище. Договореностите за сътрудничество и асоцииране на Косово към работата на Европол, Евроюст и Фронтекс налагат допълнително проучване, включително посредством евентуално участие на EULEX¹².

7. ПОДКРЕПА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА КОСОВО

Социалната и политическата стабилност на Косово зависят от устойчивото икономическо развитие и укрепването на социалното сближаване. Косово бе относително слабо засегнато от световната икономическа криза поради ограничената си интеграция в световните пазари. Въпреки това притокът на чуждестранни преки инвестиции и парични преводи се очаква да намалее. Равнищата на публичните инвестиции се очаква да спаднат, тъй като държавните приходи са подложени на все по-голям натиск. Предвижданията за бюджетния дефицит на Косово през 2009 г. сочат увеличение до 7 % от БВП.

Косово е изправено пред сериозни икономически предизвикателства. Според Международния валутен фонд БВП на глава от населението в Косово е 1,726 EUR, което представлява 6,9 % от средното за ЕС—27. Косово продължава да изпитва сериозен дефицит при търговията със стоки и услуги. Общият търговски дефицит на Косово през 2009 г. се оценява на 43 % от БВП. Големият външен дисбаланс разкрива недостатъчно развит капацитет на местното производство и сочи значителни слабости.

В допълнение към прилагането на устойчиви макро-икономически политики, Косово трябва да преодолее ограниченията, свързани с предлагането, като слабости в инфраструктурата, недостиг на енергия, високи капиталови разходи и ниски равнища на умения. От решаващо значение за Косово е да подобри конкурентоспособността на своята икономика, да повиши продуктивността и да укрепя своя сектор за износ.

7.1. Търговия

Търговията и капацитетът за търговия са от решаващо значение за привличането на инвестиции, стимулирането на растежа и гарантирането на социално-икономическото развитие. ЕС е основният търговски партньор на Косово. На Косово бяха предоставени търговски преференции за ЕО под формата на автономни търговски мерки на ЕО¹³. Срокът на тези преференции обаче ще изтече в края на 2010 г. Понастоящем Косово не е страна по Споразумение за стабилизиране и асоцииране (ССА) или Временно споразумение (ВС). Следователно постепенното влизане в сила на съответните ССА/ВС¹⁴ за останалата част от Западните Балкани и изтичането на срока на настоящия преференциален режим ще доведе до влошаване на търговското положение на Косово, както в абсолютно, така и в относително изражение. В допълнение, Косово не може да

---

¹² Европол: Член 42 от Конвенцията за Европол и Акт на Съвета от 3 ноември 1998 г.; Евроюст: Член 26а от Решение 2002/187/ЕО, както е изменено; Фронтекс: Член 14 от Регламент (ЕО) № 2007/2004 на Съвета, изменен с Регламент (ЕО) № 863/2007.

¹³ Регламент (ЕО) № 2007/2000 на Съвета, последно изменен с Регламент (ЕО) № 407/2008 на Комисията от 7 май 2008 г.;

¹⁴ Бивша югославска република Македония (ССА — април 2004 г.), Черна гора (ВС — януари 2008 г.), Босна и Херцеговина (ВС — юли 2008 г.) и Албания (ССА — април 2009 г.). ССА със Сърбия бе подписано през април 2008 г.

се ползва с диагонално кумулиране на произхода между ЕС и повечето държави, участващи в ПСА, и това ограничава създаването на пълноценни възможности за регионална търговия. Това намалява и привлекателността на Косово за чуждестранните инвеститори и ограничава възможностите за производителите от Косово да изнасят в ЕС.

За да може Косово да продължи да се ползва с настоящия преференциален режим, срокът на този режим трябва да бъде продължен. Въпреки това валидността на едно продължаване на срока би било само временно решение. Търговските отношения между ЕС и Косово, основаващи се единствено на автономни търговски преференции, не предлагат съществена перспектива за устойчиво икономическо развитие на Косово в дългосрочен план. Такава перспектива може да бъде осигурена единствено чрез търговско споразумение между Европейската общност и Косово.

Едно търговско споразумение осигурява важни предимства както за Косово, така и за ЕС. Това споразумение осигурява правна рамка, която предлага на инвеститорите стабилност и предвидимост. То също така е с по-широко приложно поле, като гарантира пазарен достъп успоредно с напредък при правата на интелектуална собственост, конкуренцията, спазването на стандартите и административното сътрудничество. Перспективата за споразумение ще представлява важен стимул за напредък на Косово при реформите във всички сфери, свързани с вътрешния пазар, включително административния капацитет. Също така тази перспектива ще накара Косово да провежда ефективна търговска политика и да управлява своите граници. На последно място, едно споразумение е предпоставка за Косово да участва в диагоналната кумулация на произхода между ЕС и държавите от ПСА.

Косово все още не е готово да преговаря и изпълнява търговско споразумение. Например, необходимо е да се подготви административният капацитет, за да се гарантира ефективно изпълнение на регламента за антиръстова политика и държавна помощ. Що се отнася до правата на интелектуална собственост, основните елементи на законодателството за правата на интелектуална собственост са налице, но Косово продължава да е изправено пред необходимостта да изгради основен административен капацитет, за да гарантира спазването на това законодателство. Също така, Косово трябва да постигне значителен напредък при привеждането в съответствие на законодателството в областта на авторското право и при неговото прилагане. Косово трябва да постигне значителен напредък и при законодателните и институционалните структури, които влияят на търговията със стоки, включително по санитарните и фито-санитарните въпроси. Необходимо е ефективно прилагане на институционалната рамка, за да се гарантира адекватна акредитация, сертифициране, стандартизация и наблюдение на пазара.

Комисията ще направи оценка на напредъка на Косово относно повишаването на неговия капацитет и предприемането на реформи в най-уместните сфери за търговско споразумение. Тя ще посочите мерките, които Косово трябва да предприеме. Веднага щом Косово изпълни съответните изисквания, Комисията ще предложи насоки за водене на преговори с цел Общността да започне своевременно преговори за търговско споразумение. За да запази настоящите търговски отношения до постигането на напредък към търговско споразумение, Комисията ще подготви удължаване на срока на автономните търговски мерки. В качеството си на участник в Процеса на стабилизиране и асоцииране, Косово ще бъде включено в разширяването на пан-евро-

средиземноморската кумуляция на произхода за Западните Балкани посредством Конвенцията за пан-евро-средиземноморските преференциални правила за произход.

7.2. Макро-икономическа и фискална устойчивост

Наличието на устойчива макро-икономическа и фискална рамка е от съществено значение за развитието на Косово. В изпълнение на тази цел ЕС и други донори подкрепиха създаването на Средносрочна рамка за разходите (СРР). СРР се превърна в основен компонент на бюджетния цикъл на Косово.

През 2008 г. Косово и Комисията поставиха началото на консултативен механизъм за фискален надзор в тясно сътрудничество с МВФ. Този механизъм помага на Косово да се подготви за плавно интегриране в съществуващите рамки на ЕС за икономически и фискален мониторинг. Косово трябва да развие своя капацитет за изпълнение на последователен и съгласуван набор от макро-икономически и фискални политики. В зависимост от напредъка си в това отношение, Косово ще бъде поканено да участва в рамката за представяне на редовен икономически и фискален доклад, която бе създадена за Западните Балкани, както и да представи годишна средносрочна икономическа и фискална програма. Комисията ще продължи да подкрепя усилията на Косово за напредък в тази посока и ще провежда редовен диалог с цел мониторинг на икономическото развитие.

7.3. Развитие на частния сектор

Изчислява се, че приносът на малките и средните предприятия (МСП) възлиза на около 40 % от БВП на Косово и 60 % от заетостта в страната, като МСП представляват 99 % от предприятията. МСП играят важна роля за повишаването на продуктивността, иновацията и създаването на работни места. Подкрепата за сектора трябва да се подобри, за да се осигурят стимули за предприемачество и да се трансформира неофициалната предприемаческа дейност в официални предприятия.

Косово би могло да извлече полза от програми, чиято цел е повишаване на конкурентоспособността на страната, като акцентът се постави върху въвеждането на нови технологии, повишаването на продуктивността, намаляването на разходите за работна сила и създаването на работни места. Такива програми би трябвало да спомогнат за увеличаване на прозрачността при регулирането на бизнес дейностите, включително при лицензите, разрешенията и сертифицирането, както и за ефективния и независим надзор, и да подкрепят инициативите за създаване на мрежи за контакти.

Косово трябва да постигне по-нататъшен напредък при приватизацията. От полза за Косово би било по-нататъшното развитие на макро-финансовите институции с цел подкрепа на малките предприятия в секторите с потенциал за растеж, включително в сектора на селското стопанство, селския туризъм, производството от малък мащаб и градските услуги.

От полза за Косово би било членство в Европейската банка за реконструкция и развитие и по-големи заеми от Европейската инвестиционна банка. Бизнес средата в Косово, и по-специално неговите МСП биха извели полза от по-голямо участие в, и по-тясно сътрудничество в рамките на съответните инициативи на ЕС, от Закона за малките предприятия на Европа и 7-та Рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие. В случай че Косово изпълни съответните условия, Комисията

ще му предложи да участва в дейности, които се осъществяват в тези рамки, като предостави на Косово техническа и финансова помощ, когато това е целесъобразно.

7.4. Заетост и социални политики

Много голямата безработица в Косово (оценявана на около 40 % през 2008 г.) изтощава неговата икономика. Особено предизвикателство представлява безработицата сред младите, като приблизително 75 % от младите хора са без работа. Косово трябва да възприеме стратегически подход към безработицата посредством комбинация от внимателно съгласувани мерки. Капацитетът на центровете за работа трябва да се подобри и да се доразвият връзките с университетите и училищата, за да се преодолее пропастта, която разделя образованието от работното място. От полза за Косово би било въвеждането на схеми на работни стимули за получателите на социална помощ, чието състояние им позволява да работят.

ЕС може да помогне на Косово като го привлече към усилията си за насърчаване на достъпа до заетост за всички, за подобряване на диалога със социалните партньори и гражданското общество, както и за по-добро насочване на неговата политика за заетост и социалната политика. В това отношение Комисията ще представи изследване за „Социална закрила и социално включване в Косово“, което ще помогне на Косово да съгласува по-добре социалната си политика и политиката си за заетост. Комисията предлага да асоциира Косово към програмата „Напредък“¹⁵, която е отворена за участие за страните от Западните Балкани. Комисията ще подкрепи участието на Косово в дейностите за регионално сътрудничество по политиката за заетост и социалната политика в рамките на Мрежата за заетост и социална политика в Югоизточна Европа и Мрежата за здравеопазване в Югоизточна Европа. Комисията предлага да се ангажира със секретариата на Десетилетието на ромското включване, за да подготви асоциирането и да подпомогне усилията на Косово за включване на малцинствените общности в мерките за социална закрила и социално включване.

7.5. Образование, обучение и научноизследователска дейност

Населението на Косово е младо и средната възраст за страната е 26 години. Около една трета от населението е под 15 години и повече от половината население е под 25 години. През следващите пет години, 200 000 души ще достигнат трудова възраст и ще навлязат на пазара на труда. Предвид много високите равнища на безработица сред младите хора, образованието е основен приоритет за Косово.

Косово трябва да повиши образователните стандарти, да намали броя на тези, които напускат училище, и да направи своята образователна система по-широкообхватна. Конкретен приоритет трябва да бъде повишаването на преподавателските умения, осъвременяването на съществуващите образователни учреждения и разширяването на обхвата на училищата и колежите, така че да се записват учащи от всички общности. От полза за обучението в професионалните средни училища, професионалното обучение за възрастни и обучението през целия живот би било по-голямото финансиране. Учебните програми трябва да бъдат насочени към създаване на възможност за заетост.

---

¹⁵ Програма на Общността за заетост и социална солидарност.

Програмата „Темпус“ ще продължи да осигурява подкрепа за реформата на висшето образование в Косово. Освен университетът в Прищина, университетът в Митровица също започна да представя проекти. Университетите в Косово, студентите, преподавателите, младите хора и младежките организации трябва да се възползват пълноценно от възможностите, предложени в рамките на програмите „Еразмус Мундус“ и „Младежта в действие“. Комисията предлага да увеличи, когато е целесъобразно, финансирането в рамките на ИПП за „Темпус“, „Еразмус Мундус“ и „Младежта в действие“, целенасоченото отпускане на средства, както и да разшири обхвата до допустимите участници.

Заедно с Косово Комисията ще проучи възможностите и договореностите за асоцииране на образователните институции в Косово с някои дейности по Програмата за обучение през целия живот. Също така, заедно с Европейската фондация за обучение Комисията ще проучи начините за подобряване на дейностите на Фондацията в Косово, както и за по-добра информираност за образователните дейности на ЕС. В рамките на механизмите за осигуряване на качество, Комисията ще започне диалог с органите на Косово, за да спомогне за повишаване на качеството на учебните програми за всички общности. Комисията ще проучи начините за подкрепа на създаването на департамент по европеистика към университета в Прищина.

Научните изследвания са важни за социално-икономическото развитие на Косово и създават възможност за активизиране на дейностите по регионално сътрудничество. Западните Балкани са асоциирани към Седмата рамкова програма на ЕС за научни изследвания и технологично развитие (FP7). Косово има право да участва в качеството на партньор в международното сътрудничество. Страната определи лице за контакт за FP7 и понастоящем работи по национален план за действие за укрепване на своя капацитет за научни изследвания. Участието на Косово в научноизследователските дейности на ЕС трябва да продължи и да нарасне¹⁶.

7.6. „Култура“ и „Европа за гражданите“

Зачитането на културното и религиозното наследство е съществен елемент на помиряването, доверието и стабилността. Също така, то може да осигури важен принос за социално-икономическото развитие на Косово. Косово отбеляза напредък при защитата и възстановяването на културното и религиозното наследство. Участието на страната в процеса от Любляна, в Комисията за извършване на реконструкция, както и в Техническият форум за културното наследство бе ползотворно и трябва да продължи. Косово трябва да надгради вече постигнатото в този сектор, като част от всеобхватна стратегия за развитие. Тази стратегия трябва да отразява участието на всички заинтересовани страни, както по отношение на проекта, така и по отношение на изпълнението. Страната трябва да обърне специално внимание на прекратяването на нерегламентираните дейности на територията на, или в близост до обекти, които са част от културното наследство.

Няколко страни от Западните Балкани участват в програмите „Култура“ и „Европа за гражданите“. Участието в тези програми се основава на рамково споразумение за основните принципи, регламентиращи участието на страните в програмите на Общността. Понастоящем Косово не се ползва с такова споразумение. Въпреки това,

---

¹⁶ Косово е включено в списъка на Страните партньори в международното сътрудничество (ICPCs), приложен към работните програми по FP7.

участието в тези програми ще способства за по-голямо сближаване на хората в Косово с Европейския проект. В очакване на рамково споразумение, дейностите, които укрепват капацитета на организациите на гражданското общество, общините и културните деятели, и улесняват техните контакти с ЕС и регионалните партньори, ще бъдат подпомагани посредством ИПП. Комисията ще проучи възможността за улесняване на културния обмен и отпускането на стипендии чрез разширяване на приложното поле на Схемата за младежки обмен, която обхваща понастоящем само сферата на правото, за да бъде включена в нея също така и сферата на културата.

8. КЪМ ПО-НАТАТЪШНО СЕКТОРНО СБЛИЖАВАНЕ

8.1. Енергетика

Непостоянните доставки на електроенергия са основна пречка пред икономическия растеж и увеличаването на чуждестранните преки инвестиции в Косово. Без сигурни и постоянни доставки на енергия, икономическото развитие на Косово ще бъде ограничено.

Приватизирането на части от енергийния сектор ще доведе до премахване на значителна тежест за бюджета на Косово и ще позволи извършването на инвестиции в други приоритетни сфери. Това ще доведе също така до повишаване на ефикасността и ефективността на енергийните доставки. Необходимо е да се подобри събираемостта на сметките, за да се позволи на енергийните дружества да гарантират по-сигурни и надеждни доставки. Въпреки това приватизацията е само част от решението. Също така, Косово трябва да активизира своето участие в регионални договорености за енергийно сътрудничество и производство на енергия, да внедри мерки за намаляване на енергийното търсене и да увеличи своята употреба на възобновяеми и алтернативни източници за генериране на енергия.

Продължаващото участие на Косово в Договора за енергийна общност е от съществено значение. Косово трябва да активизира и разшири обхвата на своето участие, включително в механизма за компенсирание на загубите при международния пренос и в механизма за разпределяне на капацитета. Всички заинтересовани страни в региона трябва да позволят на Косово да се ползва от тези механизми в качеството си на равностоен партньор. Енергийните доставчици, регулаторните органи и другите оператори в Косово трябва да се възползват пълноценно от съществуващите договорености за регионално сътрудничество. Косово трябва да участва в ползите, които произтичат от инициативите на ЕС в сферата на енергийната ефективност и възобновяемите източници. Това е също така в интерес на региона като цяло.

8.2. Транспорт

Косово трябва спешно да подобри своята транспортна инфраструктура. Косово постави началото на важна програма за пътно строителство. Въпреки това, програмата представлява значителна тежест за бюджета на Косово. Необходимо е да се мобилизира алтернативно финансиране. Това трябва да бъде част от балансиран подход, който благоприятства също така инвестирането в железопътната мрежа и позволява финансиране за поддръжка на пътищата, както и ново строителство. Косово трябва да продължи усилията си за изпълнение на Споразумението за общоевропейско авиационно пространство, включително достиженията на общностното право в сферата на авиацията.

С Договора за транспортна общност се цели съчетаване на постепенното транспониране на достиженията на правото в сферата на транспорта, от подписалите го страни, с постепенното интегриране в регионалния пазар и пазара на ЕС. Договорът е от важно значение за Косово. Всички страни по договора трябва да гарантират включването на Косово, така че страната да може да участва пълноправно в съответните инициативи. Косово трябва да започне да изпълнява календар за прилагане на достиженията на правото в сферата на сухопътния транспорт и да се възползва от разпоредбите за интегриране в регионалния пазар.

8.3. Околна среда

Околната среда на Косово е влошена вследствие на дългогодишно замърсяване и пренебрегване. Счита се, че електроцентралите на Косово изхвърлят 25 тона пепел и прах на час, или 74 пъти позволеното от европейските стандарти равнище. Въпросът за водата също буди безпокойство. Само 70 % от населението е свързано с източници на питейна вода и само една трета с канализационни системи. Съществува належаща нужда от подобряване на околната среда на Косово, за да се подобри здравето на неговите граждани. Косово продължава да постига добър напредък при правното транспониране на стандартите на ЕС. Въпреки това Косово не разполага с капацитет и ресурси, за да гарантира адекватно изпълнение. По-малко от 1 % от бюджета на Косово отива за финансиране на дейности по околната среда.

Косово участва в регионалните дейности по околна среда на ЕС, като осигуряваната понастоящем помощ чрез Регионалния център за околна среда при приемането, въвеждането и прилагането на законодателството. Страната участва и в Регионалната мрежа за мониторинг на околната среда за целите на присъединяването, която ще помогне на Косово посредством обмен на най-добри практики, изграждане на административен капацитет и обучение. Комисията предлага да допълни тези усилия, включително чрез Инструмента за инфраструктурни проекти, за да подкрепи подготовката на проекти, за чието изпълнение след това би спомогнало финансиране от страна на МФИ.

9. ЕФЕКТИВНО И ВСЕОБХВАТНО РЕГИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Регионалното сътрудничество е съществен елемент на политиката на ЕС за Югоизточна Европа. Регионалното сътрудничество на Косово е основен елемент от неговата Програма за сближаване с ЕС. Продължаващото участие и интеграцията на Косово в инициативите за регионално сътрудничество е от търговско, икономическо и политическо значение.

UNMIK е страна по редица споразумения за регионално сътрудничество от името на Косово. Мандатът на преобразуваната UNMIK включва „улесняване на представителството на Косово в чужбина“. Въпреки това капацитетът на UNMIK е ограничен. От полза за Косово би бил конструктивен и прагматичен подход при усилията за подобряване на сътрудничеството със страните от региона. Косово трябва да използва стратегическите средства, с които разполага. Правителството на Косово трябва да издаде ясен и всеобхватен набор от насоки, които всички публични институции да прилагат съгласувано на всички равнища на регионално сътрудничество. Косово трябва да участва пълноценно в новосъздаденото Регионално

училище за публична администрация. Всички страни по съответното споразумение трябва да гарантират включването на Косово.

Комисията подема призива на делегацията на ЕС, отправен по време на срещата на Регионалния съвет за сътрудничество в Кишинев през юни 2009 г., като насърчава всички засегнати страни да възприемат конструктивен подход за намирането на прагматични начини за гарантиране на всеобхватния характер на регионалното сътрудничество в Югоизточна Европа. Комисията категорично насърчава всички страни да търсят практически и прагматични решения и е готова да улесни всички дейности за постигането на тази цел.

10. ОТБЕЛЯЗВАНЕ НА НОВ ЕТАП НА ДИАЛОГА ЕС-КОСОВО

Косово е част от Процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА). Първите срещи се проведоха през 2003 г. Подобреният механизъм за проследяване (ПМП) на ПСА бе създаден през 2007 г. С цел отбелязване на нов етап в отношенията ЕС—Косово, ПМП трябва да се доразвие в подобрен политически диалог, насочен към постигането на напредък при реформата и сътрудничеството.

Пленарното заседание трябва да бъде *поводът* за обсъждане на приоритетите от Европейската програма на Косово. Секторните заседания ще се провеждат съобразно политическия диалог със страните кандидатки и потенциални кандидатки. Акцентът при тези заседания ще бъде Европейската програма на Косово, институционалното изграждане, както и приемането, въвеждането и прилагането на европейските стандарти. Въпросите, като реформата на публичната администрация и съдебната система, заслужават задълбочена дискусия.

Срещите ще се провеждат в рамките на редовен график, създаващ възможност за ефективна подготовка, координация и мониторинг на постигнатото от Косово спрямо поетите ангажименти. Това е важно за насочване на помощта и отразяване на резултатите от прегледите в рамките на партньорските проверки. Секторни срещи ще се провеждат в Прищина и в Брюксел, като по този начин ще се създаде възможност за по-голямо участие на службите на Комисията. С цел повишаване участието на гражданското общество в процеса на сближаване, всяка година ще се провежда среща с организации на гражданското общество.

Комисията предлага да преименува процеса на „Диалог за процеса на стабилизиране и асоцииране“.

11. КЪМ ПО-ДОБРО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ НА ЕС

Косово получава значителна финансова помощ от ЕО. По време на донорската конференция за Косово през 2008 г., Комисията пое ангажимент за над 500 млн. EUR. През периода 2007—2009 г. Косово получи 359 млн. EUR по програмата ИПП. С настоящата многогодишна индикативна финансова рамка за 2010—2012 г. на Косово се отпускат още 206 млн. EUR. Под прякото ръководство на Бюрото за връзка на Европейската комисия в Прищина, Косово постигна добър напредък при изпълнението на ИПП и трябва да надгражда вече постигнатото.

Помощта по ИПП трябва да бъде насочена към ограничен брой основни приоритети, които трябва да се приведат в тясно съответствие с Европейската програма за реформа на Косово, и да отразява скъпоструващите секторни стратегии. Подборът на проекти трябва да отразява подобро планиране, приоритизиране и последователност, както и по-добра координация с други донори. Ще се проучи възможността за асоцииране на други донори с управлението на ИПП в сфери, в които те разполагат със сравнително предимство. След конференцията на донорите, съпричастността на Косово към проектите по ИПП трябва да се увеличи.

Трансграничното сътрудничество (ТГС) от компонент II на програмата ИПП може да бъде ценен принос за помиряването и добросъседските отношения. В допълнение, подходът на ТГС „учене чрез практика“ би допринесъл за изграждане на местен капацитет. Комисията счита, че нарастващото мобилизиране за Косово на компонент II на ИПП е своевременно и подходящо.

12. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Европейският съвет е подчертавал нееднократно, че Косово е част от европейската перспектива на Западните Балкани. В настоящото съобщение се посочват инструментите на Общността, които могат да бъдат мобилизирани от ЕС с цел насърчаване на политическото и социално-икономическото развитие на Косово. Косово постигна известна политическа стабилност, но положението със сигурността продължава да бъде неустойчиво. Косово не трябва да бъде оставено да изостане по отношение на напредъка на региона на Западните Балкани към ЕС.

Държавите-членки на ЕС имат различно виждане за статута на Косово. Въпреки това, това не би трябвало да бъде пречка пред осъществяването на значителен напредък в отношенията ЕС—Косово. Подходът на различия относно признаването, но на единство в ангажимента е успешен и трябва да се утвърди. Без да се засяга статутът на Косово, Комисията предлага ЕС да предприеме практически стъпки за гарантиране на постоянен напредък на Косово към Европа. Докато Косово напредва при изпълнението на своята Европейска програма, Комисията предлага:

- преминаване към структуриран подход с цел по-голямо сближаване на гражданите на Косово с ЕС посредством диалог за визовия режим с перспективата за евентуалното му либерализиране, когато бъдат предприети необходимите реформи и бъдат изпълнени изискванията;
- разширяване на обхвата на автономните търговски мерки и, веднага щом Косово изпълни съответните изисквания, внасяне на предложение за насоки за преговори с цел своевременно сключване на търговско споразумение;
- улесняване на участието на Косово в пан-евро-средиземноморската кумулация на произхода, веднага след наличието на търговско споразумение;
- постепенно интегриране на Косово в рамката за икономически и фискален надзор, създадена за Западните Балкани;
- проучване на възможността за рамково споразумение с Косово за основните принципи за участието на Косово в програми на Общността, и на тази основа — подготовка на насоки за преговори;

- подобряване и задълбочаване на участието на Косово в Процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА) посредством установяване на редовен „диалог ПСА“;
- постепенно привеждане в действие на компонента трансгранично сътрудничество от ИПП (компонент II) за Косово.

Комисията ще подкрепи горепосочените инициативи посредством финансова и техническа помощ.